

Sygn. akt III UK 28/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 11 sierpnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania A. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 sierpnia 2009 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 22 stycznia 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 stycznia 2009 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (organ rentowy) od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 7 listopada 2008 r., w sprawie z wniosku A. K. (wnioskodawczynie) o emeryturę.

Wyrok ten zapadł w następującym stanie faktycznym i prawnym. Decyzją z dnia 23 lipca 2008 r., organ rentowy odmówił wnioskodawczynie prawa do emerytury z uwagi na nie zgłoszenie wniosku o rozwiązanie stosunku pracy. Wnioskodawczynie wniosła odwołanie od powyższej decyzji domagając się jej zmiany i przyznania dochodzonego świadczenia argumentując, że w dacie złożenia przez nią wniosku o emeryturę obowiązywał art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela, który pozwalał na przejście na emeryturę nauczycieli urodzonych po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r. bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy. Wyrokiem z dnia 7 listopada 2008 r. Sąd pierwszej instancji zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawczynie prawo do emerytury, stwierdzając że przepis art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. zmieniającej Kartę Nauczyciela z dniem 31 sierpnia 2007 r. jednoznacznie wskazuje, że w stosunku do nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. warunkiem uzyskania prawa do emerytury nie jest uprzednie rozwiązanie nauczycielskiego stosunku pracy na swój wniosek. Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok apelacją w całości i wniósł o jego zmianę i oddalenie odwołania.

Oddalając apelację organu rentowego Sąd drugiej instancji wskazał, że ustawą z dnia 23 sierpnia 2007 r. o zmianie Karty Nauczyciela (Dz. U. z 2007 r., Nr 158, poz. 1103), ustawodawca z dniem 31 sierpnia 2007 r. wprowadził do art. 88 ust. 2a zmianę, zgodnie z którą wymóg rozwiązania stosunku pracy jest wyłączony dla tych nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., którzy spełnili warunki do uzyskania emerytury określone w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela w ciągu 10 lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118, obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), a nadto nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego lub złożyli

wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w takim funduszu na dochody budżetu państwa. Ponadto, Sąd Apelacyjny wskazał, że w dniu złożenia wniosku o przyznanie prawa do emerytury, to jest w dniu 7 lipca 2008 r., wnioskodawczyni spełniała warunki wynikające z art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela, zatem określony w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela warunek rozwiązania stosunku pracy nie miał do niej zastosowania.

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości skargą kasacyjną, opartą na obu podstawach. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie art. 88 ust. 1 i ust. 2a pkt 1 Karty Nauczyciela poprzez błędną wykładnię oraz naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 316 § 1. k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 i w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382, 385 oraz art. 386 § 1 i 4 k.p.c. poprzez „wadliwość zarówno sentencji jak i uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w zakresie jego istotnych elementów”, gdyż zdaniem organu rentowego Sąd drugiej instancji „winien stosować wykładnię gramatyczną (językową) tj. literalne brzmienie art. 88 Karty Nauczyciela, który zdaniem skarżącego podlega ścisłej wykładni”.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

1. Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie, ponieważ jej podstawa dotycząca prawa materialnego okazała się uzasadniona.
2. Przepisy art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.), powoływanej dalej jako: „Karta Nauczyciela”, tworzą pełną i wyczerpującą regulację warunków przejścia na emeryturę nauczycieli bez względu na wiek, a po wykazaniu 30-letniego okresu zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, lub 25-letniego okresu zatrudnienia, w którym co najmniej 20 lat przypada na pracę w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym. W art. 88 ust. 1 *in fine* postanowiono, że nauczyciel po spełnieniu tych warunków może przejść na emeryturę po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy. Ugruntowany jest pogląd, że jest to dodatkowe wymaganie powstania prawa do emerytury nauczycielskiej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1999 r., II UKN 149/99,

OSNP 2001 nr 2, poz. 46, z dnia 30 sierpnia 2001 r., II UKN 525/00, OSNP 2003 nr 12, poz. 298, z dnia 20 listopada 2001 r., II UKN 626/00, OSNP 2003 nr 16, poz. 390, z dnia 13 czerwca 2007 r., II UK 232/06, niepublikowany, z dnia 19 września 2007r., III UK 43/07, niepublikowany, z dnia 17 kwietnia 2008 r., II UK 194/07, niepublikowany, z dnia 25 kwietnia 2008 r., I UK 267/07, niepublikowany).

3. W brzmieniu obowiązującym przed dniem 31 sierpnia 2007 r., a po dniu 1 stycznia 1999 r., nadanym przez art. 150 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. zgodnie z zasadami nowego systemu emerytalnego, art. 88 Karty Nauczyciela uzupełniony został o dodatkową regulację ust. 2a, obejmującą nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., którym zagwarantowano prawo do emerytury, o której mowa w ust. 1, bez względu na wiek, w ciągu ośmiu lat od dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego. W trakcie kolejnych nowelizacji okres zachowania uprawnień był przedłużany, ostatnio do dziesięciu lat od dnia 1 stycznia 1999 r. (ustawa z dnia 7 września 2007 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 191, poz.1369).
4. W ówczesnym stanie prawnym nie budziło wątpliwości istnienie jednolitych reguł przechodzenia na emeryturę nauczycieli urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. i po tej dacie; wszyscy przechodzili na emeryturę, „o której mowa w ust. 1”. Po zmianie od dnia 31 sierpnia 2007 r. treści art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela ustawą z dnia z dnia 23 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli spełnili warunki do emerytury, określone w ust. 1, z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy oraz nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wnioski o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa. Ta zmieniona konstrukcja przepisu, w której nie ma odwołania do

„emerytury, o której mowa w ust. 1”, lecz nawiązuje się do „warunków do emerytury, określonych w ust. 1, z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy”, może rodzić istotną wątpliwość co do tego, czy ustawodawca całkowicie odstąpił od warunku rozwiązania przez tę grupę nauczycieli stosunku pracy, czy też mogą oni przejść na emeryturę po spełnieniu tego warunku, lecz bez czasowego ograniczenia jego wypełnienia przed dniem 31 grudnia 2008 r., jeżeli pozostałe warunki przewidziane w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela wypełnią przed tą datą.

5. W wyrokach z dnia 20 listopada 2008 r., sygn. akt I UK 104/08 (niepublikowany); 24 marca 2009 r., sygn. akt I UK 261/08 (niepublikowany) oraz 17 kwietnia 2009 r., sygn. akt I UK 308/08 (niepublikowany) Sąd Najwyższy opowiedział się za tym drugim stanowiskiem, wskazując w uzasadnieniach, że założenie możliwości uzyskania przez nauczyciela statusu emeryta z mocy samego prawa z chwilą spełnienia warunku dotyczącego okresu zatrudnienia i pozostania w stosunku pracy nie jest uzasadnione, gdyż art. 88 Karty Nauczyciela zakłada pewną procedurę przechodzenia na emeryturę; nauczyciel nie staje się emerytem z mocy samego prawa, lecz na skutek własnego działania, przez wyrażenie woli przejścia na emeryturę w postaci wniosku do właściwego organu oraz rozwiązanie stosunku pracy. Sformułowanie przesłanek przejścia na emeryturę w art. 88 ust. 1 wyraża tę zasadę wystarczająco jasno; chodzi o określenie, że nauczyciele, jeżeli mają wymagany okres zatrudnienia, to „mogą – po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy – przejść na emeryturę”. Z takiego określenia nie wynika możliwość uzyskania prawa do emerytury z tytułu wypełnienia wyłącznie warunku stażu.
6. W uzasadnieniach powołanych powyżej wyroków wskazano, że argumenty przemawiające za zachowaniem, przy przełożeniu tylko na czas po dniu 31 grudnia 2008 r., warunku rozwiązania stosunku pracy przez nauczycieli „młodszych”, zawarte zostały *expressis verbis* w uzasadnieniu projektu ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (druk Nr 1929 z dnia 4 lipca 2007 r.). Wynika z niego, że zmiana art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela wiązała się z koniecznością pilnego zapobieżenia masowemu składaniu

wypowiedzeń przez nauczycieli urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., którzy warunki stażowe spełnią do końca roku. W intencji projektodawcy zaproponowana zmiana Karty Nauczyciela miała na celu umożliwienie nauczycielom, którzy spełnią warunki dla przejścia na wcześniejszą emeryturę jej uzyskanie, niezależnie od terminu złożenia wniosku o rozwiązanie stosunku pracy. Oznacza to, że nauczyciel urodzony po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., chcący przejść na wcześniejszą emeryturę, musi do dnia 31 grudnia 2008 r. spełnić warunki dotyczące stażu, tj. posiadania trzydziestoletniego okresu zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, a nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich – 25 -letniego okresu zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, natomiast nie będzie musiał spełnić warunku rozwiązania stosunku pracy do dnia 31 grudnia 2008 r. Natomiast wykładni art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela, także w brzmieniu nadanym od dnia 31 sierpnia 2007 r., nie można dokonać w oderwaniu od art. 88 ust.1, i interpretować w sposób prowadzący do zróżnicowania zasad przechodzenia na emeryturę nauczycieli wyłącznie według kryterium daty urodzenia, tym bardziej że wykładnia systemowa i celowościowa prowadzą do niebudzącego wątpliwości wniosku o autonomicznym, pełnym i wyczerpującym określeniu warunków emerytalnych wszystkich nauczycieli, bez względu na przedział wiekowy.

7. Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.